

RESUM DEL CICLE DE PONÈNCIES

PROCÉS
PARTICIPATIU

Introducció general

50 anys defensant el patrimoni natural de Catalunya

DEPANA arriba al seu 50è aniversari en un moment de profunds canvis ambientals, socials i polítics. La crisi climàtica, la pèrdua accelerada de biodiversitat, la pressió sobre l'aigua, el territori i els ecosistemes, així com la persistència de la contaminació, configuren un escenari complex que interpel·la directament la raó de ser de l'entitat: la defensa del patrimoni natural de Catalunya.

Al llarg de l'any 2025, DEPANA ha impulsat un procés de reflexió col·lectiva a través de ponències, debats i espais de trobada amb l'objectiu d'analitzar l'estat actual dels principals reptes ambientals del país. Aquest procés no ha volgut ser només un exercici de diagnosi, sinó sobretot una oportunitat per repensar prioritats, revisar estratègies i obrir un debat sincer sobre com afrontar els pròxims anys amb més claredat, coherència i eficàcia.

El present dossier recull les idees clau que han emergit d'aquest procés al voltant de set grans àmbits: biodiversitat, aigua, energia, territori, restauració i conservació, contaminació, i organització de l'entitat i obtenció de recursos. No es tracta de documents tancats ni de posicionaments definitius, sinó de textos de base pensats per alimentar el debat dins de l'entitat i amb la seva base social.

Els textos que segueixen parteixen d'una mirada compartida: la defensa del patrimoni natural no pot abordar-se de manera fragmentada. La biodiversitat depèn de la salut del territori i de l'aigua; la transició energètica ha de ser compatible amb la conservació; la restauració ecològica només és efectiva si es redueixen les causes de la degradació; i tot això requereix una entitat ben organitzada, amb recursos suficients i capacitat de treball en xarxa.

Aquest dossier vol ser, doncs, una eina de treball per obrir preguntes fonamentals: on cal posar els esforços en un context de múltiples amenaces; com evitar la dispersió i reforçar l'impacte real de l'acció de DEPANA; i quina organització i quins recursos són necessaris per continuar defensant el patrimoni natural amb rigor, independència i compromís.

Convidem totes les persones sòcies a llegir aquests textos com una invitació a participar en un debat col·lectiu que ha de servir per redefinir objectius, prioritats i formes d'actuar. El futur de DEPANA, com el del patrimoni natural que defensa, dependrà de la capacitat de pensar juntes, decidir amb criteri i actuar amb coherència.

Punt de partida

En un escenari de múltiples crisis ambientals, el repte de DEPANA no és fer més coses, sinó posar bé les prioritats, reforçar la mirada integral i actuar amb més capacitat d'incidència real

Planificació, pressions i defensa del patrimoni natural

Idees clau i preguntes per al debat col·lectiu a DEPANA

El territori a Catalunya es troba sotmès a una pressió creixent i acumulativa que posa en risc el patrimoni natural, el paisatge i els equilibris ecològics. Urbanització dispersa, grans infraestructures, polígons logístics, ampliacions aeroportuàries, macroprojectes energètics i transformacions agràries configuren un model territorial que sovint prioritza interessos econòmics a curt termini per sobre de la conservació del territori com a bé comú.

Aquesta pressió no és nova, però s'ha intensificat en les darreres dècades, amb una planificació territorial fragmentada i una governança que tendeix a abordar els projectes de manera aïllada, sense una visió global dels impactes acumulats. El resultat és un territori cada vegada més artificialitzat, fragmentat i vulnerable, amb pèrdua de connectivitat ecològica i degradació d'espais d'alt valor natural.

El territori és l'espai on conflueixen totes les tensions ambientals: la pèrdua de biodiversitat, la crisi de l'aigua, els impactes del model energètic i els efectes del canvi climàtic. Quan el territori es degrada, es debiliten també els ecosistemes que sostenen la vida, el paisatge i la identitat natural del país. Defensar el territori és, per tant, una condició imprescindible per defensar el patrimoni natural de Catalunya.

Malgrat l'existència d'eines de planificació i figures de protecció, aquestes sovint es veuen desbordades o erosionades per modificacions puntuals, excepcions normatives o projectes considerats estratègics. Això genera una sensació de fragilitat del marc de protecció territorial i posa en qüestió la capacitat real de les administracions per garantir la preservació dels valors naturals a llarg termini.

DEPANA ha tingut històricament un paper clau en la defensa del territori davant projectes que l'amenacen, combinant l'acció social, la incidència política i, quan ha calgut, l'acció jurídica. En el context actual, aquest paper esdevé encara més rellevant, ja que el territori és sovint l'escenari on es materialitzen conflictes ambientals complexos i interconnectats.

El canvi climàtic accentua la vulnerabilitat territorial. Fenòmens extrems, pèrdua de sòl fèrtil, regressió del litoral i augment del risc d'incendis fan evident que el territori no és un suport infinit, sinó un sistema limitat que necessita ser gestionat amb criteris de resiliència ecològica i responsabilitat intergeneracional.

Idea clau

Defensar el territori és defensar el marc on es fa possible la vida, la biodiversitat i el patrimoni natural de Catalunya.

Territori a Catalunya

Idees clau per al debat col·lectiu

Pressió creixent sobre el territori

El territori a Catalunya està sotmès a una pressió acumulativa cada cop més intensa. Urbanització dispersa, infraestructures i macroprojectes prioritzen interessos econòmics a curt termini.

Planificació fragmentada

La planificació territorial es fa sovint de manera sectorial i aïllada, sense una visió global dels impactes acumulats, fet que incrementa la vulnerabilitat del territori.

Pèrdua de connectivitat ecològica

La fragmentació del territori trenca la continuïtat dels ecosistemes i en compromet la funcionalitat i la viabilitat ecològica a mitjà i llarg termini.

Marc de protecció fràgil

Les eines de planificació i les figures de protecció es veuen sovint erosionades per excepcions normatives i projectes considerats estratègics.

Vulnerabilitat davant el canvi climàtic

Fenòmens extrems, regressió del litoral, pèrdua de sòl fèril i risc d'incendis evidencien que el territori és un sistema limitat.

Eix de totes les crisis ambientals

En el territori conflueixen la pèrdua de biodiversitat, la crisi de l'aigua, el model energètic i els impactes del canvi climàtic.

Idea clau

Defensar el territori és defensar el marc on es fa possible la vida, la biodiversitat i el patrimoni natural de Catalunya

Estat de la biodiversitat a Catalunya

Idees clau per al debat col·lectiu a DEPANA

La biodiversitat a Catalunya es troba en una situació de regressió accelerada. No es tracta d'un problema futur ni puntual, sinó d'una crisi estructural que afecta espècies, hàbitats i ecosistemes sencers, tant terrestres com aquàtics i marins. Més enllà de la desaparició d'espècies emblemàtiques, el que està en joc és l'empobriment general dels sistemes naturals que sostenen la vida.

Tot i l'existència de nombroses figures de protecció, la distància entre la protecció legal i la conservació efectiva continua sent molt gran. La manca de gestió adequada, de recursos suficients i de voluntat política fa que molts espais protegits no puguin garantir la preservació real dels valors naturals que haurien de defensar.

Un dels factors clau de la pèrdua de biodiversitat és la fragmentació del territori. Infraestructures, urbanització i grans projectes trenquen la connectivitat ecològica, convertint els espais naturals en illes aïllades que perden funcionalitat i viabilitat ecològica a mitjà termini.

La biodiversitat és també una de les grans damnificades del model econòmic dominant. L'agricultura intensiva, la ramaderia industrial, el turisme massiu i l'especulació del sòl continuen exercint una forta pressió sobre el territori, sovint amb el suport explícit o implícit de les administracions. En aquest context, la conservació queda subordinada a interessos econòmics immediats.

El canvi climàtic accentua totes aquestes fragilitats. Sequeres prolongades, incendis forestals, onades de calor i fenòmens extrems dificulten la regeneració natural dels ecosistemes i acceleren la pèrdua d'espècies, especialment en sistemes ja molt alterats.

La pèrdua de biodiversitat no és només una qüestió ambiental. Sense biodiversitat no hi ha serveis ecosistèmics essencials com la regulació del cicle de l'aigua, la fertilitat dels sòls, la pol·linització o la salut dels ecosistemes que sostenen la qualitat de vida de les persones.

Finalment, cal destacar que el coneixement científic sobre l'estat de la biodiversitat és ampli i sòlid. El principal dèficit no és de diagnòstic, sinó de voluntat política i capacitat d'aplicar mesures valentes, encara que siguin impopulars o entrin en conflicte amb interessos privats.

Idea clau

La pèrdua de biodiversitat a Catalunya no és un problema de manca de coneixement, sinó de manca de voluntat política i de capacitat per posar límits reals a un model econòmic que degrada el territori.

Biodiversitat a Catalunya

Idees clau per al debat col·lectiu

Regressió accelerada

La biodiversitat a Catalunya es troba en una situació de regressió greu i sostinguda. No és un problema puntual ni futur, sinó una crisi estructural que afecta espècies, hàbitats i ecosistemes sencers.

Protecció insuficient

Malgrat l'existència de nombroses figures de protecció, la distància entre la protecció legal i la conservació efectiva continua sent molt gran, per manca de gestió, recursos i voluntat política.

Fragmentació del territori

Infraestructures, urbanització i grans projectes trenquen la connectivitat ecològica i converteixen els espais naturals en illes aïllades amb poca viabilitat ecològica.

Pressió del model econòmic

L'agricultura intensiva, la ramaderia industrial, el turisme massiu i l'especulació del sòl prioritzen el benefici immediat per sobre de la conservació dels sistemes naturals.

Canvi climàtic com a accelerador

Sequeres, incendis, onades de calor i fenòmens extrems agreugen la degradació dels ecosistemes i acceleren la pèrdua d'espècies.

Impacte sobre la societat

La pèrdua de biodiversitat compromet serveis ecosistèmics essencials com l'aigua, la fertilitat dels sòls, la pol·linització i la qualitat de vida.

Idea clau

La pèrdua de biodiversitat no és un problema de coneixement, sinó de voluntat política i de capacitat per posar límits reals al model econòmic

Salut dels ecosistemes aquàtics i defensa del patrimoni natural

Idees clau i preguntes per al debat col·lectiu a DEPANA

La situació de l'aigua a Catalunya es troba en un punt crític, resultat de la combinació entre el canvi climàtic, la sobreexplotació dels recursos hídrics i un model de gestió que sovint ha menystingut la salut dels ecosistemes aquàtics. Les sequeres recurrents ja no poden ser considerades episodis excepcionals, sinó una nova realitat estructural que posa en risc rius, aqüífers, zones humides i el conjunt del patrimoni natural del país.

Els ecosistemes aquàtics —rius, torrents, aqüífers, aiguamolls i litoral— es troben profundament alterats. La reducció de cabals, la sobreexplotació dels aqüífers, la regulació excessiva dels cursos fluvials i la contaminació difusa d'origen agrícola i industrial han degradat sistemes naturals que són clau per a la biodiversitat, el paisatge i el funcionament ecològic del territori. Preservar la salut d'aquests ecosistemes és una condició imprescindible per defensar el patrimoni natural de Catalunya.

Malgrat aquest context, la gestió de l'aigua continua responent majoritàriament a una lògica de garantia d'oferta, basada en grans infraestructures i solucions tecnocràtiques, en lloc de prioritzar la conservació dels ecosistemes, la reducció de la demanda, l'eficiència i la restauració fluvial. Aquest enfocament entra sovint en conflicte amb els límits ecològics del territori i amb la necessitat de preservar els valors naturals associats als sistemes aquàtics.

Determinats models productius, especialment l'agroindústria intensiva, així com alguns usos turístics i urbanístics, exerceixen una pressió desproporcionada sobre els recursos hídrics i els ecosistemes associats. Les conseqüències d'aquesta pressió no es reparteixen de manera equitativa: els impactes recauen principalment sobre els ecosistemes i el patrimoni natural, mentre que els beneficis es concentren en uns pocs sectors econòmics.

DEPANA, com a entitat compromesa amb la defensa del patrimoni natural de Catalunya i com a membre actiu d'Aigua és Vida, defensa una visió de l'aigua com a bé comú i sosté que només garantint la salut dels ecosistemes aquàtics es pot assegurar, a llarg termini, el dret a l'aigua i l'equilibri territorial. Aquesta mirada situa la restauració ecològica, la governança democràtica i la planificació hidrològica basada en criteris ambientals com a pilars fonamentals.

El canvi climàtic accentua totes aquestes problemàtiques. L'augment de temperatures, la irregularitat de les precipitacions i l'increment de fenòmens extrems fan encara més urgent un canvi de paradigma que posi la preservació dels ecosistemes aquàtics i del patrimoni natural al centre de les polítiques de l'aigua.

Idea clau

Defensar l'aigua és defensar els ecosistemes aquàtics. Defensar els ecosistemes aquàtics és defensar el patrimoni natural de Catalunya.

Aigua a Catalunya

Idees clau per al debat col·lectiu

Situació crítica estructural

La situació de l'aigua a Catalunya és crítica. La sequera ja no és excepcional, sinó una nova realitat estructural vinculada al canvi climàtic i a la sobreexplotació.

Ecosistemes aquàtics degradats

Rius, aqüífers, aiguamolls i litoral estan profundament alterats per la reducció de cabals, la regulació excessiva i la contaminació difusa.

Gestió centrada en l'oferta

La gestió de l'aigua continua priorititzant grans infraestructures i solucions tecnocràtiques per sobre de la conservació dels ecosistemes i la reducció de la demanda.

Pressió dels models productius

L'agroindústria intensiva, alguns usos turístics i urbanístics exerceixen una pressió desproporcionada sobre els recursos hídrics.

Impacte del canvi climàtic

L'augment de temperatures, la irregularitat de les precipitacions i els fenòmens extrems agreugen totes aquestes problemàtiques.

Aigua com a bé comú

Només garantint la salut dels ecosistemes aquàtics es pot assegurar el dret a l'aigua i l'equilibri territorial.

Idea clau

Defensar l'aigua és defensar els ecosistemes aquàtics i, amb ells, el patrimoni natural de Catalunya.

Transició energètica i defensa del patrimoni natural

Idees clau i preguntes per al debat col·lectiu a DEPANA

Catalunya afronta una transició energètica inevitable i urgent, impulsada per la necessitat de reduir les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle i d'abandonar els combustibles fòssils. Tanmateix, aquesta transició s'està desenvolupant en un context de retard en la planificació, pressa política i forta pressió empresarial, fet que genera conflictes creixents amb el territori i el patrimoni natural.

El desplegament de grans infraestructures d'energies renovables —especialment parcs eòlics i fotovoltaics— s'ha orientat majoritàriament cap a un model centralitzat, amb instal·lacions de gran escala situades sovint en espais d'alt valor natural, agrícola o paisatgístic. Aquest enfocament comporta impactes sobre la biodiversitat, la connectivitat ecològica, el paisatge i els usos tradicionals del territori, posant en risc valors que formen part del patrimoni natural de Catalunya.

La manca d'una planificació territorial i ambiental rigorosa ha afavorit la proliferació de projectes mal ubicats, amb avaluacions ambientals insuficients o fragmentades. En molts casos, la transició energètica s'ha plantejat com un objectiu quantitatiu —assolir megawatts instal·lats— sense integrar adequadament criteris de conservació del patrimoni natural ni mecanismes reals de participació social.

Alhora, el debat energètic no pot desvincular-se del model de consum. Sense una reducció significativa de la demanda energètica, l'eficiència i l'estalvi, qualsevol transició basada únicament en l'expansió d'infraestructures renovables corre el risc de reproduir els mateixos impactes ambientals que el model fòssil, però amb altres formes.

Des de la perspectiva de DEPANA, la transició energètica només pot ser considerada justa i sostenible si és compatible amb la defensa del patrimoni natural, el respecte als límits ecològics i la protecció dels ecosistemes. Això implica apostar per models descentralitzats, prioritzar l'autoconsum, l'energia distribuïda i l'aprofitament d'espais ja antropitzats, així com establir criteris clars d'exclusió en zones d'alt valor natural.

El canvi climàtic exigeix acció, però aquesta acció no pot justificar la sacrificació del territori ni la degradació del patrimoni natural en nom d'una transició mal planificada. El repte és avançar cap a un nou model energètic que redueixi emissions sense generar noves formes de pèrdua ambiental.

Idea clau

La transició energètica és imprescindible, però no pot fer-se a costa del patrimoni natural de Catalunya

Energia a Catalunya

Idees clau per al debat col·lectiu

Transició inevitable però mal planificada

Catalunya afronta una transició energètica urgent per reduir emissions i abandonar els combustibles fòssils, però aquesta s'està desenvolupant amb retard en la planificació, pressa política i forta pressió empresarial.

Model centralitzat i de gran escala

El desplegament de renovables s'ha orientat majoritàriament cap a grans parcs eòlics i fotovoltaics, sovint ubicats en espais d'alt valor natural, agrícola o paisatgístic.

Impactes sobre el territori i la biodiversitat

Aquest model genera impactes sobre la biodiversitat, la connectivitat ecològica, el paisatge i els usos tradicionals del territori, posant en risc valors clau del patrimoni natural.

Avaluacions ambientals insuficients

La manca de planificació territorial i ambiental rigorosa ha afavorit projectes mal ubicats, amb avaluacions fragmentades i una visió centrada en objectius quantitatius (megawatts instal·lats).

Consum energètic insostenible

Sense una reducció significativa de la demanda, l'eficiència i l'estalvi, la transició corre el risc de reproduir els impactes del model fòssil, encara que amb fonts renovables.

Cap a un model just i descentralitzat

Una transició realment sostenible ha de prioritzar l'autoconsum, l'energia distribuïda, l'ús d'espais ja antropitzats i criteris clars d'exclusió en zones d'alt valor natural.

Contaminació a Catalunya

Impactes persistents sobre la salut ambiental i el patrimoni natural

Idées clau i preguntes per al debat col·lectiu a DEPANA

La contaminació continua sent una de les amenaces més greus i persistents per al patrimoni natural de Catalunya. Tot i els avenços normatius de les darreres dècades, nombrosos ecosistemes terrestres i aquàtics segueixen exposats a nivells elevats de contaminants que degraden el medi, afecten la biodiversitat i tenen conseqüències directes sobre la salut humana.

Una part important d'aquesta contaminació és difusa i acumulativa. Nitrats procedents de l'agricultura i la ramaderia intensives, pesticides, contaminants industrials, microplàstics i residus farmacèutics s'incorporen als sòls, als aqüífers i als rius de manera continuada. Aquesta contaminació sovint no és visible a curt termini, però provoca efectes profunds i duradors sobre els ecosistemes i compromet greument la qualitat del patrimoni natural.

Els ecosistemes aquàtics són especialment vulnerables. La contaminació de les aigües superficials i subterrànies afecta rius, zones humides i litoral, alterant les cadenes tròfiques, reduint la biodiversitat i dificultant la restauració ecològica. En molts casos, la contaminació actua com un factor limitant que impedeix la recuperació d'ecosistemes, fins i tot quan es redueixen altres pressions.

La contaminació atmosfèrica i la contaminació del sòl també tenen un impacte directe sobre el territori i els ecosistemes. Les emissions associades al transport, a determinades activitats industrials i als models de consum intensius contribueixen a la degradació ambiental i accentuen els efectes del canvi climàtic, generant una pressió addicional sobre el patrimoni natural.

Malgrat el coneixement existent sobre les causes i els impactes de la contaminació, la resposta institucional sovint ha estat insuficient o reactiva. El control, la vigilància i l'aplicació efectiva de la normativa ambiental presenten mancances, i en molts casos els costos ambientals continuen sent assumits pels ecosistemes i per la ciutadania, mentre que les activitats contaminants mantenen una responsabilitat limitada.

La lluita contra la contaminació està estretament vinculada a la conservació i a la restauració ecològica. Sense una reducció real de les fonts contaminants, els esforços per protegir o restaurar ecosistemes corren el risc de quedar neutralitzats. La contaminació és, sovint, el factor silenciós que impedeix la recuperació del patrimoni natural.

Idea clau

Sense reduir la contaminació, no hi ha conservació ni restauració possibles del patrimoni natural de Catalunya.

Contaminació a Catalunya

Idees clau per al debat col·lectiu

Amenaça persistent i estructural

La contaminació continua sent una de les amenaces més greus per al patrimoni natural de Catalunya. Tot i els avenços normatius, molts ecosistemes segueixen exposats a nivells elevats de contaminants.

Contaminació difusa i acumulativa

Nitrats, pesticides, contaminants industrials, microplàstics i residus farmacèutics s'acumulen de manera continuada en sòls, aqüífers i rius, amb efectes profunds i duradors sovint invisibles a curt termini.

Ecosistemes aquàtics vulnerables

Rius, zones humides i litoral són especialment sensibles a la contaminació, que altera les cadenes tròfiques, redueix la biodiversitat i dificulta la restauració ecològica.

Aire i sòls degradats

La contaminació atmosfèrica i del sòl, associada al transport, a determinades activitats industrials i als models de consum intensius, contribueix a la degradació ambiental i accentua els efectes del canvi climàtic.

Resposta institucional insuficient

Malgrat el coneixement existent, el control i l'aplicació efectiva de la normativa ambiental presenten mancances, i els costos ambientals continuen recaient sobre els ecosistemes i la ciutadania.

Límit a la conservació i la restauració

Sense una reducció real de les fonts contaminants, els esforços de conservació i restauració ecològica queden neutralitzats. La contaminació actua sovint com un factor silenciós que impedeix la recuperació del patrimoni natural.

Idea clau

Sense reduir la contaminació, no hi ha conservació ni restauració possibles del patrimoni natural de Catalunya.

De la protecció passiva a la recuperació activa del patrimoni natural

Idees clau i preguntes per al debat col·lectiu a DEPANA

La conservació de la natura a Catalunya ha estat, durant dècades, centrada principalment en la protecció d'espais i espècies. Tot i que aquesta protecció ha estat imprescindible, avui es mostra insuficient davant el grau de degradació acumulada dels ecosistemes. Molts espais naturals protegits presenten hàbitats alterats, pèrdua de funcionalitat ecològica i dificultats de regeneració natural.

En aquest context, la restauració ecològica emergeix com un canvi de paradigma necessari. Ja no n'hi ha prou amb evitar nous impactes: cal recuperar activament ecosistemes degradats, restablir processos ecològics i reforçar la resiliència del territori davant el canvi climàtic. La restauració esdevé així una eina clau per preservar i reconstruir el patrimoni natural del país.

La recent aprovació de la Llei de Restauració de la Natura de la Unió Europea situa aquest enfocament al centre de les polítiques ambientals europees. Aquesta normativa estableix objectius vinculants de restauració d'ecosistemes terrestres i aquàtics, amb horitzons temporals concrets i criteris mesurables. Per a Catalunya, aquesta llei representa una oportunitat històrica per impulsar projectes de restauració amb suport normatiu i financer, però també un repte d'implementació real.

La clau no és només complir objectius numèrics, sinó garantir que les accions de restauració siguin ecològicament rigoroses, territorialment coherents i socialment justes. Existeix el risc que la restauració es redueixi a actuacions puntuals o cosmètiques si no s'acompanya d'una planificació a escala de paisatge, d'una bona governança i d'una vinculació real amb la conservació a llarg termini.

DEPANA, com a entitat compromesa amb la defensa del patrimoni natural de Catalunya, pot jugar un paper rellevant en aquest nou escenari: vetllant perquè la restauració no substitueixi la conservació preventiva, exigint criteris científics sòlids, i promovent la recuperació d'ecosistemes clau com rius, zones humides, espais forestals degradats i connectors ecològics.

La restauració ecològica no pot desvincular-se de les causes de la degradació. Sense canvis en els models de gestió del territori, de l'aigua, de l'energia i de l'agricultura, els esforços de restauració corren el risc de ser reversibles o insuficients. Restaurar també implica revisar polítiques i usos que continuen generant impactes.

Idea clau

Restaurar no és reparar el passat, és garantir el futur del patrimoni natural de Catalunya.

Restauració i conservació a Catalunya

Idees clau per al debat col·lectiu

Protecció insuficient davant la degradació

La conservació a Catalunya s'ha basat sobretot en la protecció d'espais i espècies. Tot i ser imprescindible, avui resulta insuficient davant el grau de degradació acumulada dels ecosistemes.

Necessitat d'un canvi de paradigma

Ja no n'hi ha prou amb evitar nous impactes: cal recuperar activament ecosistemes degradats, restablir processos ecològics i reforçar la resiliència del territori.

Marc europeu de restauració

La Llei de Restauració de la Natura de la Unió Europea estableix objectius vinculants i mesurables. Representa una oportunitat històrica, però també un repte d'implementació real i rigorosa.

Risc d'actuacions cosmètiques

Sense una planificació a escala de paisatge, bona governança i criteris científics sòlids, la restauració pot quedar reduïda a actuacions puntuals sense impacte real.

Restauració vinculada a la conservació

La restauració no pot substituir la conservació preventiva. Ha d'anar lligada a la protecció a llarg termini d'ecosistemes clau com rius, zones humides, boscos degradats i connectors ecològics.

Afrontar les causes de la degradació

Sense canvis en els models de gestió del territori, de l'aigua, de l'energia i de l'agricultura, els esforços de restauració poden ser reversibles o insuficients.

Idea clau

Restaurar no és reparar el passat: és garantir el futur del patrimoni natural de Catalunya.

Organitzar l'entitat per afrontar els reptes ambientals

Resum de la ponència · DEPANA

DEPANA arriba al seu 50è aniversari en un context de **crisi ambiental estructural**: pèrdua accelerada de biodiversitat, degradació del territori, crisi de l'aigua, pressió urbanística, contaminació persistent, una transició energètica mal integrada i una governança fragmentada. Davant d'aquest escenari complex, l'organització interna de l'entitat esdevé un element clau per mantenir la capacitat d'incidència, coherència i continuïtat.

DEPANA és una entitat **diversa i plural**, tant pels àmbits d'actuació (territori, biodiversitat, aigua, energia, incidència jurídica, comunicació, educació) com pels perfils que la conformen (voluntariat, persones sòcies, activistes, professionals). Aquesta riquesa és una fortalesa, però també exigeix **estructures flexibles, coordinades i compartides**.

La ponència identifica diversos reptes organitzatius: la concentració de càrrega en poques persones, la dificultat per prioritzar en contextos d'urgència constant, la fragmentació de la informació i la necessitat de garantir relleu, transmissió de coneixement i cura col·lectiva. A aquests reptes s'hi afegeix la **limitació de recursos econòmics**, que condiciona l'abast i la sostenibilitat de l'acció.

En aquest context, el **voluntariat** és el pilar fonamental de l'entitat. No és només un suport operatiu, sinó també coneixement, compromís, arrelament al territori i capacitat crítica. La ponència subratlla la necessitat de reconèixer el voluntariat com a part central de l'organització, amb rols clars, tasques assumibles, espais d'acompanyament, formació, reconeixement i cura. Garantir el benestar del voluntariat i facilitar el relleu generacional és clau per a la continuïtat de DEPANA.

Pel que fa als recursos econòmics, es destaca la importància de **diversificar les fonts de finançament** per reforçar l'autonomia de l'entitat: quotes de sòcies i socis, donacions, campanyes de micromecenatge, subvencions valorades críticament, col·laboracions amb altres entitats i activitats pròpies. La captació de recursos és també una tasca col·lectiva i comunicativa, estretament lligada a la confiança social i al relat de l'entitat.

Finalment, la ponència posa en valor la necessitat de disposar d'eines compartides de planificació, coordinació i documentació, que facilitin el treball col·lectiu, la transparència i la participació.

Idea clau

Sense una organització interna forta —amb voluntariat cuidat i recursos suficients— no és possible defensar el patrimoni natural.

Organització de l'entitat

Idees clau per al debat col·lectiu

Context de crisi i complexitat

DEPANA arriba al seu 50è aniversari en un escenari de crisi ambiental estructural i de múltiples fronts oberts. En aquest context, l'organització interna esdevé clau per mantenir capacitat d'incidència i continuïtat.

Diversitat com a fortalesa

L'entitat és diversa en àmbits d'actuació i perfils humans. Aquesta pluralitat és una riquesa, però requereix estructures flexibles, coordinades i compartides.

Sobrecàrrega i dificultat de prioritzar

La concentració de tasques en poques persones, la urgència constant i la fragmentació de la informació dificulten la planificació, el relleu i la transmissió de coneixement.

Voluntariat com a pilar central

El voluntariat no és només suport operatiu: és coneixement, compromís i arrelament al territori. Cal reconèixer-lo amb rols clars, formació, acompanyament i cura.

Recursos limitats i autonomia

La limitació de recursos econòmics condiona l'acció de l'entitat. Diversificar el finançament és clau per reforçar l'autonomia i la sostenibilitat a llarg termini.

Eines i treball col·lectiu

Disposar d'eines compartides de planificació, coordinació i documentació és essencial per garantir transparència, participació i eficàcia en l'acció col·lectiva.

Idea clau

Sense una organització interna forta —amb voluntariat cuidat i recursos suficients— no és possible defensar el patrimoni natural.

Els principals problemes globals que amenacen el patrimoni natural de Catalunya

El patrimoni natural de Catalunya es troba sotmès a una pressió estructural creixent que posa en risc la seva viabilitat ecològica a mitjà i llarg termini. No es tracta de problemes aïllats, sinó d'un conjunt de crisis interconnectades que comparteixen causes comunes i que s'alimenten mútuament.

1 Un model territorial que fragmenta i degrada

El principal problema de fons és la degradació del territori. La urbanització, les grans infraestructures, els projectes energètics mal planificats, la logística i l'especulació del sòl continuen fragmentant els espais naturals i agrícoles. Aquesta fragmentació trenca la connectivitat ecològica, debilita els ecosistemes i fa que molts espais naturals quedin reduïts a illes aïllades, vulnerables i ecològicament inviables.

2 Pèrdua accelerada de biodiversitat

La pèrdua de biodiversitat és una de les expressions més greus d'aquesta degradació. Espècies i hàbitats retrocedeixen no només per causes puntuals, sinó per la suma de pressions constants: destrucció d'hàbitats, contaminació, canvi climàtic i alteració dels cicles naturals. El problema no és només la desaparició d'espècies emblemàtiques, sinó l'empobriment general dels ecosistemes que sostenen la vida.

3 Crisi de l'aigua i degradació dels ecosistemes aquàtics

La situació de l'aigua a Catalunya és crítica. La sobreexplotació dels recursos hídrics, la contaminació i una gestió orientada a garantir oferta han deteriorat rius, aqüífers, zones humides i litoral. Aquesta crisi posa en risc la biodiversitat, la qualitat del paisatge i els serveis ecosistèmics essencials, i evidencia els límits d'un model que no respecta la capacitat real del territori.

4 Transició energètica mal integrada al territori

La necessitat de reduir emissions és indiscutible, però la manera com s'està desplegant la transició energètica genera nous conflictes ambientals. El model centralitzat i de gran escala, sovint ubicat en espais d'alt valor natural o agrícola, amenaça el patrimoni natural i el paisatge. Sense una planificació territorial i ambiental rigorosa, la transició energètica pot acabar reproduint dinàmiques de degradació similars a les del model fòssil.

5 Contaminació persistent i difusa

La contaminació continua actuant com un factor silenciós però determinant. Nitrats, pesticides, contaminants industrials, microplàstics i emissions atmosfèriques s'acumulen als sòls, a l'aigua i als ecosistemes, limitant la capacitat de regeneració natural. Tot i el coneixement existent, la resposta institucional és sovint insuficient, i els costos ambientals continuen recaent sobre el territori.

6 Insuficiència de la protecció i la gestió efectiva

Tot i l'existència de figures de protecció, el problema no és tant la manca de normes com la distància entre protecció legal i conservació real. La manca de recursos, de gestió activa i de voluntat política fa que molts espais protegits no puguin garantir la preservació efectiva dels seus valors naturals.

7 Governança fragmentada i decisions a curt termini

Finalment, un problema transversal és la manca d'una visió global i a llarg termini en la governança ambiental. Les decisions sovint es prenen projecte a projecte, sense considerar els impactes acumulats ni els límits ecològics del territori. Això afebleix la capacitat de defensar el patrimoni natural com un bé comú i estratègic.

Idea clau

El problema central no és la manca de coneixement, sinó un model de desenvolupament que continua situant el territori i el patrimoni natural com a espais sacrificables.